

ОПИТ ЗА ПОРТРЕТ НА ХРОНИЧНАТА БОЛКА

Сигурен съм, че макар никой да не е виждал болката, всеки има изградена представа за това как изглежда болката или как трябва да изглежда. И не само болката, но и болестта. Последното е възможно в по-голяма степен в случаите, когато болестта „рисува“ уврежданията върху тялото на болния. И независимо от тези представи, много малко хора получават просветление между ушите, че болката е много повече от това, което е на повърхността. Но дори и там често остава невидимо. Всъщност болката, хроничната болка много прилича на айсберг.

По-голямата част от болката – независимо дали е физическа или емоционална – е скрита далеч под повърхността. Но и тази част от болката, която е над повърхността, остава непостижима за човешките възможности за виждане. Сякаш се разглежда картина, скрита в белотата на платното.

Болката е разказ. Разказ, за който липсва език и затова много често не се вижда или не може да се прочете как се развива цялата история. Защото, както казва и полския философ Томаш Ставишински „Културата е тази, която ни внушава цял набор от възприятия, вярвания, идеи, ценности и модели по отношение на здравето и болестта (в това число и болката – б.м.-Б.И.)“. Болестта и болката представляват „фундаментална промяна“ в живота на човека и в неговите социални позиции, „защото с поставянето на диагнозата болният изпада от очевидните, „нормални“ рамки на всекидневния живот. Позицията му в света на човешките взаимоотношения и институции се променя радикално“ (KL 2021). Същевременно с това човекът, откърмен от западната цивилизация и общества, живее „в култура, която маргинализира болестта, изважда я от зрителното поле, извежда я някъде извън мейнстрийма“ (пак там). Същото е валидно и за болката. Нежелаейки да вижда и да говори за болестта и болката човек губи и не развива наличния език за тях.

Това е една от основните причини хората, които изпитват болка всеки ден, да я крият. Те се крият по домовете си, не говорят за болката си и така също губят езика, с който могат да разкажат историята на своята хронична болка. А и едва ли някой се интересува от тази история, освен може би някой Друг, съизпитващ такава болка.

Болката има способността, когато е във вихъра си, да променя външния вид на изпитващия я човек. Един поглед в огледалото и там се появява лице, което е едва разпознаваемо.

Болката никога не е красива или бляскава. Тя е истинска, сурова, уязвяваща, безмилостна и безчувствена.

Болката не е постоянна. Тя е като капризна жена. Понякога е много силна, друг път едва се усеща, но никога не оставя човекът сам. Болката е „по-видима“ по пижама, без грим и в леглото. Тя оставя човек в самота в продължение на безкрайни часове. Тя е предизвикателство: да се надигнеш от леглото и да продължиш да се бориш, просто да продължиш да живееш, да бъдеш себе си.

Болката променя, но не определя, освен ако не ѝ се позволи. Тя не търпи възражения, докато човек не разбере какъв всъщност е той. И в това е смисълът на болката, на нейното преживяване. Човекът не е нещата, които го разбиват и събарят, нещастията които помитат тялото и душата му. Човекът е това, което го кара да се изправи – въпреки всичко. Това, което го кара да продължава – въпреки всичко. Ние сме многото причини, поради които избираме да се изправим.

Човек трябва да осъзнае, че болката се случва, независимо дали го иска или не. Болката поваля, изолира, отчуждава. Но това не е завинаги. Въпреки всичко, човек се изправя, защото се бори всеки миг. Всеки миг да бъде изправен с поглед напред.

За мен това е портрета на болката. Груб, схематичен, мъглив, но все пак някакъв портрет. Като град или планина, изплуващи от густата мъгла. Обрисовах го с думи в стремежа си да възстановя езика на и за болката.

Болката е сила и смелост, но и признаване на това, че човек е слаб, тежко обременен и... уплашен. Но болката, в нейната истинска и сурова форма, е да се изправиш насред сълзите, да прокълнеш всичко и всички, да псуваш... и след това, с титанични усилия да направиш една-единствена крачка – крачката напред.

Литература.

Yenko, Taylor (2023) *A Portrait of Chronic Pain*.
https://themighty.com/topic/chronic-pain/what-living-with-chronic-pain-looks-like/?utm_source=cordial&utm_medium=email&utm_campaign=segment_hot_daily_article_recommendation

KL (2021) Nie mamy języka, żeby rozmawiać o cierpieniu. Z Tomaszem Stawiszyński rozmawia Aleksandra Sawa
<https://kulturaliberalna.pl/2021/06/22/nie-mamy-jezyka-by-rozmawiac-o-cierpieniu/>

Проф. дсн Божидар Ивков